

ETT MODERNT FLYGVAPENS MÖJLIGHETER

Av kapten NILS KINDBERG, Stockholm

ÄNNU för kort tid sedan angåvo t. o. m. fackmännen flygets uppgift vara: »att bekämpa angrিপarens flygstridskrafter». Den dag som är har denna uppgift vidgats. Man fordrar nu i åtskilliga stater, att flygvapnet skall bereda ett verksamt skydd mot varje slag av anfall, riktade mot det egna landets vitala intressen. Principen återfinnes, i olika formulering men med identiskt samma innehåll, bl. a. i brittiska och tyska regeringarnas senaste försvarsprogram. Uppenbart är, att flygvapnets uppgift, sådan den nu på ledande stormaktshåll ställes, fordrar större möjligheter till kraftutveckling hos flygvapnet än tidigare samt att den nya principen, sådan den redan tillämpas, måste kraftigt påverka utvecklingen av flygvapnet även i de mindre nationerna.

Ett flygvapen, som skall bereda verksamt skydd mot varje slag av anfall, måste äga förmåga att verka mot alla slag av mål. Dess sammansättning och styrka måste också vara sådana, att flygvapnet under lång tid kan effektivt och upprepat verka mot dessa. Gång på gång, åter och återigen krävas nya insättanden av flygstridskrafterna. Insatta förband måste därvid snabbt avlösas av andra, som äro mindre hårt ansträngda, och de först insatta måste efter kort tids uppehåll för vila och översyn insättas på nytt. Ett ständigt återkommande till förnyade angrepp ända till dess att motsidans anfallsresurser förintats eller gjorts operationsodugliga är ett av de drag, som främst karakterisera flygvapnets nutida användning.

Kravet, att flygvapnet skall bereda skydd mot varje slag av anfall, riktade mot landets vitala intressen, innebär för Sveriges del bl. a. följande:

Angrіparens flygstridskrafter skola bekämpas och luftangrepp mot Sverige därigenom försvåras. Denna bekämpning av angreppsflyget utföres i första hand av de egna operativa flygför-

banden, bombflottiljerna, genom flygbasbekämpning, d. v. s. bombangrepp mot de främre eller bakre flygbaser, varifrån mot oss riktade anfallsföretag genom luften utgå. Utförd med tillräcklig styrka och kontinuitet leder flygbasbekämpningen därtill, att motsidans anfallsfrekvens och anfallseffektivitet nedgår, varigenom den totala verkan av de mot oss riktade flygföretagen minskas.

I andra hand bekämpas fiendens luftstridskrafter *i luften*, genom insättande av jaktflottiljer till luftstrid mot angriparens bombförband, under det att dessa äro på väg till sina mål. På grund av bombflygplanens på senare år väsentligt ökade hastighet löper man emellertid därvid betydande risk att de egna jaktförbanden skola komma försent, d. v. s. att de icke vinna stridskänning med angriparens flyg förrän detta redan belagt sina mål med bomber. På grund av förbättrad instrumentering, utrustning och utbildning m. m. förmå bombförbanden numera också uppträda under mörker och i osiktbart väder i en tidigare okänd utsträckning. En följd härav är, att försvarande jaktförband i många fall icke alls kunna påräkna att nå någon som helst stridskänning med anfallsflyget.

Som en framtidsmöjlighet förestår att med utnyttjande av den moderna teknikens senaste förbättringar inom flygplanbeväpningsområde införa en viss specialisering inom bombflygförbanden själva. Härigenom skulle då möjligheter skapas till ett omsättande av sjökrigets och sjöslagets principer å luftkrigföringen och »luftslaget». Bl. a. tack vare den nutida radioteknikens utveckling har också det skisserade perspektivet ryckt närmare. Flygplanens ökade hastigheter göra dock än så länge sammanträffandet i luften med angriparens »luftflotta» problematiskt. Bekämpningen av angreppsflygförbanden *på marken* under de tider, då de för tankning och översyn måste vistas vid sina baser, är för närvarande och sannolikt för lång tid framåt det säkraste sättet att skada och decimera en oss anfallande makts flygstridskrafter.

Ansätter den angripande ett invasionsföretag över havet mot Sverige, måste vid bekämpningen av detta företag även flygvapnet medverka, bl. a. genom de operativa flygförbandens insättande mot angriparens transportflotta och de sjöstridskrafter, som eskortera transportfartygen. I ett sådant läge måste den svenska krigsmaktens ledning avgöra, om den i det föregående

behandlade förstahandsuppgiften för det svenska flyget, bekämpningen av angriparens flygstridskrafter i deras baser, temporärt kan släppas för insättande av vårt flyg mot de flytande målen, eventuellt även dessförinnan mot utgångspunkterna för överskeppningsföretaget, mot inskeppningshamnarna och de till dessa ledande järnvägarna från det inre av fiendens land.

Vid insättandet av svenskt flyg mot en angripares sjöstridskrafter och transportfartyg tråda störtbombfällningens möjligheter i förgrunden. De flytande målen äro små, i vissa fall starkt försvarade av luftvärn. Störtbombfällningsmetoden (fällning av bomberna under brant dykning i mycket stor hastighet), de lätta bombflottiljernas speciella anfallstaktik, erbjuder avsevärt större träffsäkerhet än andra bombfällningsmetoder. Den har dessutom fördelen, att de anfallande flygplanen endast under en mycket kort tid, ett fåtal sekunder, befinna sig inom det fienliga luftvärnets verkningsområde. Därigenom ökas utsikterna för att flyganfallet skall bli framgångsrikt. Kunnat svenska bombförband, i första hand lätta bombflottiljer i tillräckligt antal, på sådant sätt insättas mot angriparens fartyg, finnas otvivelaktigt, som många försök utomlands visat, goda utsikter att skada och decimera de stridskrafter, som tillsammans söka utföra överskeppningsföretaget.

Skyddandet av sjöhandelsvägarna å de innanhav, som närmast beröra svenskt land, är också ett vitalt intresse. Den allmänna opinionen har på denna punkt blivit tämligen utförligt upplyst om sjöförsvarets möjligheter. Att ett modernt organiserat, välutrustat svenskt flygvapen också äger vissa möjligheter till medverkan vid detta handelsskydd är däremot mindre känt i vårt land. T. o. m. i det brittiska världsriket, där sjöstridskrafterna av ålder tilldelats just denna uppgift, att skydda sjöhandeln, är åskådningen numera på glid. En markerad tendens att åt flygvapnet uppdraga sjöhandelsskyddet inom vattenområdena närmast de brittiska öarna gör sig nu gällande. Även för denna uppgift tagas lätta bombflottiljer i anspråk, baserade i land tämligen nära kusten. Tillkomsten av ett betydande antal nya flygförband, förlagda vid imperiets »strategiska flygvägar», pekar dock på, att sjöhandelsskydd med flyg även på långt avstånd från hemlandet är en brittisk realitet i vardande.

För Sveriges del kunna lätta bombflottiljer, baserade exempelvis i Dal, Västergötland, Halland, Skåne och vid ostkusten, trygga

sjöhandeln intill omkring 150 km. från Sveriges kuster. Otillräckligheten hos det av regeringen föreslagna nya flygvapnet faller dock härvid genast i ögonen — den enda lätta bombflottilj, som föreslagits till uppsättande, förslår uppenbarligen knappast till mer än *en* uppgift, medverkan vid bekämpningen av angriparens flyg. Uppsätts flera lätta bombflottiljer, skulle den svenska flottan kunna få ett verksammare stöd i den uppgift att skydda sjöhandeln, som nu påvilar den. Våra utsikter till fri handelsförbindelse och tillförsel utifrån under ett eventuellt krig skulle därigenom avsevärt ökas.

Stå fientliga landstridskrafter på svenskt område, skola kraven på det svenska flygvapnets medverkan till angriparens fördrivande höra till de mest aktuella. Möjligheterna till medverkan härvid bliva emellertid — såsom i fråga om avvärjande av över skeppningsföretag — främst beroende på läget, d. v. s. om fordran på bekämpandet av angriparens flyg medger, att de svenska operativa flygstridskrafterna, våra bombflottiljer, lösgöras för att direkt medverka i arméns strid. Är detta möjligt, kan ett modernt flygvapen lämna ett effektivt stöd genom bombföretag mot den angripande styrkans förbindelser, vare sig dessa utgöras av järnvägar och landsvägar eller av transportfartyg, kompletterade av transportflyg. Därefter uppställer sig behov av direkt ingripande med bombflygplan mot stabskvarter, trupper under vila, marsch och strid. I samband härmed finner även den s. k. attackflygningen, anfall mot markmålen med kulspruteeld och lätta bomber från lägsta höjd sin förnämsta användning.

Det svenska flygvapnets medverkan vid operationer i svenskt land blir i vad rör flygoperationernas planläggning, mål och utförande väsentligt olika inom olika landsdelar och i olika lägen. Har fienden brutit in över norra landgränsen, erbjuder en bekämpning av hans järnvägsförbindelser på andra sidan Bottniska viken de till synes största utsikterna att medverka vid den svenska lantarméns operationer för fördrivande av inkräktaren. Utan tillförsel är nämligen en i Övre Norrland opererande armé tämligen snart räddningslöst förlorad. Har angriparen åter lyckats landsätta en arméstyrka i Skåne, kräver läget med sannolikhet, att alla krafter koncentreras till snabbt omintetgörande av det farofyllda hotet mot denna ur svensk försörjningssynpunkt så betydelsefulla landsända. Våra operativa flygstridskrafter måste då, måhända med temporärt eftersättande av flyg- och förbin-

delsebekämpningens uppgifter, tidigt insättas — ja, t. o. m. riskeras i det avgörande markslaget.

I fråga om de operativa element, vilka i första hand måste ingå i flygvapnet till tillräckligt antal, bombflottiljerna, krävas som främsta egenskaper stor hastighet, avsevärd lastförmåga och sådan räckvidd, att de i varje läge aktuella bombmålen kunna nås. Vad hastigheten beträffar ligga redan marschfarterna hos utländska bombplan i många fall omkring 350—400 km./tim. Våra bombflottiljer böra icke gå saktare.

Lastförmågan hos bombplanen måste vara sådan, att även de tyngsta bombslagen, med upptill 1,000 kg. bombvikt, kunna medföras, åtminstone av de medeltunga flottiljerna. För tillräcklig verkan mot större samt mot vissa små, starkt pansarskyddade mål är nämligen detta bombslag behövt. En militär räckvidd (praktisk aktionsradie) av 300—400 km. för de lätta bombflottiljerna samt 600—700 km. för de medeltunga flottiljerna är önskvärd.

Som en nödvändig betingelse för god verkan av bombflottiljernas företag framstår, att organ för bombföretagens förberedande genom spaning för flyget självt nödvändigtvis måste skapas. Det operativa flyget bör förfoga över spaningsförband med åtminstone samma räckvidd som bombförbanden. De användas för fotografisk och annan utspaning av anfallsmålen, innan bombflyget sättes in och måste föras med de bästa tänkbara möjligheter till snabb radorapportering. Exempelvis i flygbasbekämpningen är det av vikt att snabbt få veta, om och vilka av fiendens flygbaser som äro belagda. Insättandet av bombflyg till förstöring av järnvägs- och landsvägsförbindelser röner inverkan av vilka broar m. m. som äro luftvärnsskyddade. T. o. m. anflygningsvägarna för fiendens bombförband kunna i vissa fall utspanas av eget spaningsflyg, där luftbevakningen på marken till följd av moln m. m. slår slint. Organ för strategisk flygspaning, härmed förstått såväl spaning för den egna krigsledningen som för de operativa flygförbandens, bombflottiljernas, räkning äro som framgår av det sagda en nödvändig beståndsdel i ett modernt och rationellt organiserat svenskt flygvapen.

För bevarandet av möjligheter till kontinuerlig kraftutveckling måste omfattande åtgärder vidtagas för säkerställandet av en rörlig basering, med främre och bakre bassystem. En hög utvecklingsnivå hos det civila flyget, med talrika flygstationer och landningsplatser i landets alla delar, är därvid av stort värde.

Bl. a. kräver ett modernt flygvapen ett starkt och välordnat luftvärnsvapen till skydd av våra flygförbands operationsbaser. Till medverkan vid skyddandet av dessa för luftkrigföringen oundgängliga anläggningar hava luftvärnskanon- och luftvärnskulsprutebatterier till avsevärt antal prövats behövlige. Dessvärre är denna viktiga skyddsorganisation, såväl vad beträffar materiel som personal, f. n. i stor utsträckning obefintlig.

Av luftvärnsvapnen kunna de enklaste, kulsprutorna, endast verka mot flygare på nära håll och låg höjd, omkring 500 m. och därunder. De därefter effektiva, automatkanonerna, med en kaliber av 25—40 mm., uppges äga verkan mot flygplan på ända till 3,000 m. höjd och hava bl. a. tillkommit för avvärjande av »störtbombfällning». Vanliga luftvärnskanoner, med 75—105 mm. kaliber nå praktiskt taget flyghöjder upp till 6,000 à 8,000 m. Effektiviteten hos luftvärnets eldledningsmateriel och eldledningsmetoder har under åren efter världskriget icke minst i Sverige avsevärt förbättrats, medförande ökade utsikter till god verkan mot en angripares flyg.

Det egna luftvärdet kan med fog betecknas som det egna flygvapnets bästa bundsförvant. Befintligheten av ett effektivt svenskt luftvärnsvapen är också en av betingelserna för ett svenskt flygvapens möjligheter att lösa sina krävande uppgifter i hela försvarets tjänst. Tillsammans kunna flygvapen och luftvärnsvapen betecknas som de aktiva luftförsvarsmedlen. Av dessa besitter flygvapnet stor rörlighet och lång räckvidd, luftvärnsvapnet åter ringa rörlighet och begränsad räckvidd. Intetdera är umbärligt, båda äro nödvändiga.

Att det dessutom fordras vittomfattande anstalter för att skapa ett civilt luftskydd men att denna vitala fråga på ett bedrövligt sätt förhalats och ytterligare förhalas genom regeringsförslagets tilltänkta »utredningsåtgärder» skall till sist blott anmärkas. Luftskyddsåtgärder kräva år av förberedelser i fredstid. Man får ej glömma, att de möjligheter till fjärrverkan, som vi kräva av vårt eget flygvapen, redan äro tillfinnandes hos de främmande staters, vilka i detta sammanhang främst hava intresse. Det faktum, att ett luftkrig kan komma över oss som ett åskslag, förr än vi nu ana, borde om något påskynda organiserandet av ett effektivt luftförsvar.

Det moderna flygvapnet, givet tillräcklig omfattning i kvantitativt hänseende, med en väl säkerställd underhållstjänst och med

de kvalitativa kraven väl tillgodosedda, är tack vare sina möjligheter till stor och långt nående verkan numera en av de primära faktorerna i det svenska försvarssystemet.

Utan tillgång till ett starkt flygvapen, kompletterat av luftvärn och civilluftskydd, riskera vi när som helst förödelse över land och folk.

Med ett starkt flygvapen åter, av modern organisation och med förstklassig teknisk och militär utrustning ökas utsikterna till fredens bevarande ävensom möjligheterna att i händelse av ofred framgångsrikt försvara Sverige. Möjligheter beredas därmed också att bevara vårt land för ofredens värsta hemsökelse — en stormakts terroriserande luftkrigföring — samt att bereda ett verksamt skydd mot varje slag av anfall, riktade mot Sveriges *vitale* intressen.